

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
Ara évnegyedre 3 ft. o. 4. Hirdetési ár: négyhastós sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A szűkebb körű cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőhöz czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Regeneratio.

I.

A lap nézete k. Korunk az átalakulás korszaka; világszerte ismeretes néven, regeneratio: újja alkotása, és megnevezése mind azoknak, kik elfajultak, és elnemtelenedtek vala; nemzetünk életében azon emlékeztető időszak, melyben az ember és hazafinak emberi és hazafinak kötelességeit egész terjedelmükben kell felfognia és teljesíteni.

A regeneratio alkotórészei: szabadság és polgárosodás; azon villámként meglepő és felkeltő varázsigék és tényszerű valóságok, melyeket mióta emberek élnek a földön, legtöbben emlegettek, és legkevésbéen értettek; értük legtöbb vért ontottak, és még állandóan soha meg nem bírtak testíteni.

Hogy a szabadság és polgárosodás még ekkor a népek és nemzetek közeletében nincsen meghonosítva, s mint meghonosított — öröklőve; avagy: hogy az embereknek még nem sikerült állandó szabad polgárokká lenni, annak okai a világtörténelemben felírva: kis-korúság, értelemhiány, részvétlenség és tilos önérték.

A szabadság lényege, az anyagi és szellemi függetlenség; azon állapot, midőn az ember sem észért, sem kenyértől nem szorul másra. A szabadság alakja pedig a polgárosodás; azon tökélyfokra lett emelkedettség, midőn az ember embertársa jogát, mint magáét védi, embertársa javát, mint magáét eszköz; röviden: midőn az ember azt teszi embertársaival, a mit kíván, hogy vele is tegyenek; de roszt bármily ajánlkozó körülmények közt sem tesz, mert embersége szentélyében tiszta öntudatával azonult egyéni becsülete szent és sérthetetlen, mely szennyet nem tűr.

Az ember, ki testi és lelki tehetségeit kellően kimívelli, kinek anyagi vagyona és szellemi birtoka van, nem szorul mások uzsorás segédmeire, nem aljasító kegyelemmorzsákra, sem légből kapott s veszélybe hívó tanácsaikkra; ő magában elég dús és bőles, szabad és független, alkotottatása fenségében czélképes, és így tökéletes lény, valamint Istent gondolja, midőn az embert élni alkotja; ő mint a sötétséget szerteszélő, világosságot terjesztő és áldást osztogató nap a csillagtergiben, az emberek közt a tévelygőt biztos irányhoz vezeti, a gyengéknek erőt kölcsönöz odáig juthatni, a rosszról jót, a jóból boldog embertársat teremt, hogy maga is bizony boldog lehessen.

Ezen társadalmi életeltek és kötelességek, melyeknek tudása és teljesítése nélkül az ember vagy ferde körben kereng, vagy veszélyes tulságba téved, korunk átalakítási feladatának valóságos lényegét és életű alakját — a tényleges szabadelvűséget — tartalmazza, melyet közremunkáló szakfelelőnek téveszteni működésében soha sem szabad. Hazánk nagyjai pár évtized előtt ezen elvek sugallatából indultak vala ki; de látkörük recitatiojában nem talált elég szellemi munkásokra; s elvük diadala a cselirányos közlekedés terén egy ideig felbomlott.

A magyar törvényhozótestület az összes emberi nemzet történelmi fejlődésében ekkor a valódi szabadelvűségnek legnemesebb okmányát alkotja: ő minden polgári jogát megosztja szolgálai, saját birtokát szolgálai részére csaknem tulajdon pénzén vásárolta meg, és polgári jogaiért élet-halálharcot küzdött; röviden felmutatja, miszerint a földön a társadalmi közéletben is lehet szabadság, joguralom és igazság élvezés, csak az emberek akarjanak. De szabadelvű tette a nemzetre és hazára vészt hozott kivételében; mert mindkettő

compact erejét kimeríté, s mert következetes szabadelvűségével magát az imponens hatalmak előtt compromittálta, a nélkül, hogy korunk előtűzött problematikai feladatát megoldhatta volna. Ott, hol a siker még nem létező, de szükségképp megkívántató érettségtől függ, ennek irányos képzetét előbb alaposan tanulmányozni, s aztán viszonyoszerűen fejtegetni kell; különben az értelemhiány, részvétlenség és aljas önérték demonjának esik áldozatul minden nemes törekvés.

A nemzetek jogosztályos képződésekben gyakran előforduló tény az is, hogy ugyanazon egyén az egymást váltogató ellenkezőlegesen körülmények hatalma által ellentétes szélsőségekbe ragadtatik, s így ugyanazon egyén most tulszárnyaló szabadelvű szerepre emelkedve, majd a szolgálékiség porába törpülve kapkodik. Igen, mert elvtelen kiskorúsága miatt nem képes a helyzet induló pontját feltalálni, s mert értelemhiánya miatt a következtetés egymásután működésében nem bírja megtartani. Hogy tudjunk, előbb tanulunk, s hogy tegyünk, előbb tudunk kell.

Uraim! az embernek — mint okos lénynek — természetébe nőtt törvény, minden tendő mozdulásának lehetőségét és czélyszerűségét előbb átgondolni és megmérni, s csak azután mozdulni; hazánk regeneratiojának nagy reményű lobogója közalkotmányunk újja építésére már rég ki van tűzve, a nagy műsikeres végzéséhez még eddig az egy buzgó óhajtatás és feldolgozatlan gazdag anyagokon kívül csaknem minden hiányzik: értstik meg emberi és hazafinak szent kötelességeinket, és azokat teljesítstik is; tanuljunk okosán gondolkodni, és alaposan tenni; mert tudni nemcsak szép, de egyszersmind kerülhetlen szükség is, ha mozdulni akarunk.

Killyéni Donáth Pál.

A reformacta visszahatása az osztrák birodalom szervezésére.

Említettük volt, hogy ezen czim alatt a magyar felsőház egy tagjától egy röpirat jelent meg. Miután utóbbi időkben sokat beszélnek arról, hogy azon közvetítő eszmék alapján, melyek lapjainkban is nem régen megemlítve voltak, tervezetek folynak döntő körökben a magyar ügy kiegyenlítésére, nem látjuk érdekeltelnek e röpirat ismertetését, habár annak tüzetes taglalásától s elméletének szabad bonczolásától sajtóviszonyaink viszsztatartanak.

Szembeütlő tény — írja a röpirat szerzője — hogy a bécsi kormánynak azon életbelépett törekvése, hogy Németországon egységes reformot hozzon létre, multhatlanul meg kell hogy változtassa a monarchia belviszonyát, az egyes országok helyzetét, szóval az egész eddigi államszervezetet.

Az összmonarchiának Németországhoz csatolása ezer ok miatt csak azért is lehetetlen, mert azt annak egy része sem óhajlja.

A Reichsrath, mostani összealakításában, kiegyeztetetlen egy német parlamenttel, mert ha az inditványozott reformból egy életképes képződménynek kell kifejlenni, ugy a frankfurti képviselők házána valódi alsó háznak, valódi népképviselőnek kell lennie, s ehez képest a nép közvetlen választásából is kifolynia. Egy ily alsó ház mellett pedig oly testület, mint a bécsi bir. tanács, a mely delegáltakból alakult, semmi igényt nem tarthat igen nagy rokonszenvre.

Ha pedig a bir. tanács a monarchia minden népeinek egyenes választásából kifolyó testület volna, akkor is lehetlen volna ezen bir. tanács delegáltjait külden Frankfurtba, mert először a közvetlen választottakkal

egy házban kellene tanácskoznia a delegáltaknak; másodszor, mert a bécsi bir. tanácsban a nem német elem lenne a tulszárnyaló stb.

Mi ösztönt kívánunk, hogy azon nagy mű, melyet Ferencz József császár kezdeményezett, dicsőségesen végre is hajtassék, s az osztrák monarchia a szárazföldi államok közt őt illető állást elfoglalhassa.

Éppen ezért szükségesnek tartjuk azon eszméket elmondani, melyeknek alapján Németország szervezését az osztrák monarchia fejlődésével összhangzatosan lehet keresztülvinni.

A reform-acta által az állam ügyei két részre oszlanak, u. m. belügyekre, és a Németországgal közös ügyekre.

A tisztán belügyek pedig olyanok, melyek egyedül az egyes tartományokat érdeklik és olyak, melyek az összes monarchiához tartoznak. Ezek egymástól szorosan elkülönítendők s ez maga eléggé kitünteteti, hogy a birodalmi tanácsnak változtatás alá kell esnie.

A bir. tanács mostani állásában határoz az állam legfontosabb ügyei felett, minők a törvényhozás, pénzügy, kereskedelem, had- és külügy. Az országgyűlések hozzá oly viszonyban állanak, mint nagy megyehatóságok.

Ha már Austria Németországgal oly szoros viszonyba lépik, a mint az előcsen számdéka véteztet, ezen tartományoknak egész más állást kell foglalniok, minután a frankfurti parlament határozatai a törvényhozási, belkereskedelmi, diplomatiái, s hadügyi kérdésekben közvetlenül közelebbi erővel hatnak a német-osztrák tartományokra. Am ezen kötelező erő nem terjedhet ki a magyar, szláv és olasz területre, minthogy ezek a frankfurti gyűlésnek nem részesei, s Frankfurt sem Magyar, sem Lengyelországnak, sem Velencének nem szabhat törvényeket.

A német-osztrák tartományok kénytelenek saját belservesüket Németország beléletéhez idomítani, ha a német törvényhozásban résztvenni akarnak. Ebből következik, hogy azon tartományok helyzete, melyekkel Austria a Bundba belépik, hármas változás alá esik, a minők:

Először: A német-osztrák egyes tartományok állásának módosulása, melyek most egymással semmi szorosabb összefüggésben nem állanak.

Másodszor: Módosulása állásuknak az összes monarchiához.

Harmadszor: Kiegyenlítése a német Bundhoz vonatkozó viszonyaikkal.

E helyzetből a következmények önkint folynak.

Egyike a legnagyobb nehézségeknek, melyek Austria belserveszését gátolják, az ő szétziláltsága sok apró tartományokra.

Ezen nehézség a Németországhoz szorosabb csatlakozással elenyézik, mert akkor a német-osztrák területnek egyszer önmagával, azután Németországgal compact tömeggé kell összealakulnia. Ezen czél elérésére Austrianak egy közvetlen választásból kifolyó parlamentet kellene létesítenie az örökös tartományok részére. Az egyes tartományok gyűlései helyi érdekeikről gondoskodnának, míg közös parlamentjük a monarchiának Németországhoz, s az egyes tartományoknak egymáshoz viszonyait tartanák szemelőtt; képviselőit Frankfurtba természetesen közvetlen választás útján küldvén.

Ezton a német-osztrák tartományok belső összefüggése meghatározatnék, s természetes viszonyok a német területbe nem tartozó országokhoz visszaállítatnék. Minek egyszersmind az is lenne következménye, hogy az

apró ország részekre való szétdaraboltatás megszűnnék.

A reform-acta által Németországhoz egy oly viszonyba léteül Austrianak, mely a pénz, had- és kereskedelmi ügyekre oly nemli viszszahatással lenne, melynek következtében ennek állapotja három szempontból tekiutendő u. m. a német szövetség, az osztrák monarchia közös, és az osztrák-német tartományok helyi szempontjaiból.

Az író mindenek előtt a helyi szempont tárgyalásába bocsátkozik, s e részbeni fejtegetése ide megy ki. (Folytatjuk).

Dr. Zyblikiewitz beszéde a birodalmi tanácsban.

Törvényes állapot-e Galiciában, hogy fél év óta minden éjjel motázásokat tartanak, mint a francia forradalom idejében; hogy ilyenkor nincsenek kiméltetel a nők hálószobájára iránt, hogy a nőkről lerántják a takarót, s félmeztelen kergetik ki ágyaikkól? Hogy aztán a matrászokat megkutatják, hogy a matrác alatt is orosz ellenes önkénytest keressenek, mint az a Szosznowski-féle házban egy polgárhoz történt; hogy ily motázásokra, mint Amerikában a szerencsének ellen, ebeket visznek a házba, mint a minap Krakóban Wodzicki gróf házába? Az-e a törvényes állapot, hogy az ember tulajdon helységében ki ne merjen menni az utcára igazolási jegy nélkül? Törvényes eljárás-e, hogy, mint a multcsütörtökön, egy kávéház aajtáját szuronyokkal állják el, a rendőrök berontanak a terebe, az ott találtakat kérdőre vonják, s ha nekik ugy tetszik, elhurcolják? Törvényes állapot-e hogy fiatal emberek elő nem mernek bujni a pinzéből, mint az első kereszténynek Diokletian idejében? Hogy gr. Potocky kertjében puszták szegezzen unokahugára, midőn este a kertbe sétálni ment; hogy Kirchmayer birod. tanácsbeli képviselő anyjának és nőtestvérének fejé fűtött egyszere kardok és szuronyok villannak meg, midőn egy sétáról haza jöven, saját udvarukra érkeznek? Törvényes állapot-e, hogy az emberekől ruhát, fehéreneműt, kenyeret s még parancsokat is vesznek el, s hadi dugárnak nyilatkoztatják; hogy a rendőrbiztonság szabadságában áll felfofozni egy feddhetetlen embert, azért hogy sipkát nem emelt neki, a nélkül, hogy ezt a hivatalnokot el nem bocsátják, vagy hogy egy rendőrtisztnek szabadságában áll a fogházak celláit feloytatni, s ott azt veretni vasra, felfofozni s más bánattalakkal illetni, a kit neki tetszik?

Nem tudja szónok, hibás-e ezekben a kormány; de az ország hatóságai így cselekesznek, s annak bizonyosságul több galicziai hatóság, rendeletet mutat fel, melyekből kitűnik, vajjon csakugyan igazságszolgáltatást gyakorolnak-e Galiciában?

Mindjárt a lengyel folkelés kezdete után, a galicziai helytartósági elnökségtől egy rendelet jelent meg, mely szerint a galicziai batárszélet zsandarmokkal és rendőrkatonasággal kell ellátni; de nem szorítottak csupán a zsandarmokra és rendőrökre, hanem a községeket is segítségül hívták. Eme körülmény nagy aggodalmat gerjesztett a föld népe közt, azt hitte, birtoka és élete forog veszélyben, mivel nem hibette, hogy eme rendszabály Oroszország biztonságára létesítették.

De ennél sem állapotnak meg; mert egy ápril 16-iki rendeletben az önkényteseknek Lengyelországba leendő átmenetelének megállítására a politikai organumok arra utaltak, hogy mindent kövessenek el az önkénytesek átmenetelének megakadályozására. „Ebből a czélból — szölt a rendelet — a helységi örök erősbítendők, a helységi előjárók utalandók, hogy mindent, a mit észrevesznek, sürge üleg jelentsek a hatóságoknak, melynek kötelessége az önkénytesek elfogdosását óvatosan foganatba venni. Okos vezetéssel ott, hol más karhatalom nem áll rendelkezés alatt, a föld népétől kívánja a hatóság a szükséges segítséget (halljuk, halljuk!) Eme rendelettel is el ön remítve a föld népének tehetőbb része és fegyvert ragadott, és a paraszt-proletárság a minden proletárságnak tapasztalt hiszékenységgel és dühvel hasonlóképp fegyvert ragadott. A bochniai területben így mintegy tizenegy helység kelt fel, ragadt fegyvert és verte félre a

harangokat. Mindenütt azt hitték, tulajdon életük és vagyonuk van fenyegetve, és senki sem tudta elhinni, hogy Oroszország biztosan létezik.

Egy másik rendelet azt parancsolja, hogy az éji őrköt szaporítani kell a helységekben, „mert a jelen rendkívüli viszonyok közt az éjjeli utazóknak tünnük kell a föltartatást és igazolási jegy előkérését.” Ezzel bevitték az utlevélrendszert, s a felügyelet az éji őrköt bizottat, mert amaz utasítás titokban tartott, s ez a legitimitatio sem adott bizosságot, mert a megbizottak a nép legmivelőbb részéhez tartoznak, irni, olvasni nem tudnak. (Sensatio).

A helytartóság mely ily állapotokat idézett elő, végre arra látamagát kényszerítve, hogy azok ellen fellépjen s helytartósági rendelet adott ki, mely megszabja miképp kelljen segíteni a parasztságok által elkövetett erőszakoskodásokon. Míg a lakosság vagyonszámba részesített az ily szervezett rendőrségben, addig a dolog jól ment; mielőtt azonban ezen munkás osztály belátta, hogy csak Oroszország biztonságára forog szóban, és dolgaiboz visszatért, csupán a nép nyerebb része maradt az őrségen; ekkor a korcsma itélőszékké alakult, hol az utazó becsületes polgárt megállították, az itélőszék elébe huzolták, s úgy bántak vele, a mint épen kedve tartá a nyers tömegnek. Többséket bántalmaztak, sokat váltásdíjért bocsátottak szabadon. Anyanyira zabolták törtek a szenvedélyek, hogy nőket állítottak meg azon ürügy alatt, hogy átöltözött átszőkök lehetnek, nem tartózkodtak testeiket vizsgálatni. Nem sokkal azután új intézkedés: a hajtó vadászatok kezdődtek. Ezen intézkedést addig Galiciában csak a pusztákon rablók vagy vadak ellen használták. Az idén azon emberek ellen használták, kiket azzal gyanúsítottak, hogy a felkelőkhez akarnak átszőkök, miáltal ismét sok helytelenség történt. A helytartóság nem sokára belátta, hogy ezzel is fel kell hagynia, és rendelet jelent meg, mely utasítást ad, miképpen kelljen arról megbizonyosodni, vajjon hajtás alkalmazandó-e? előbb kímélődés által kell a helyeket szemügyre venni; mert a rendeletben az mondatik, hogy „megbizható csőzők és felügyelők, ha a siker titán megjutalmaztatnak, alkalmas egyenlőségek lehetnek.” Tehát Oroszország kedvéért ártatlan jámbor népünknek a kímélési rendszert keresetmódá tévk.

Amde még ezzel sem elégedett meg az országos hatóság; arról volt szó, hogy ily hajtások alkalmával házról házra motóznak. Ugy látszik azonban, hogy ily erőszakos intézkedéseken némely kormányközvegek megbotrányoztak, névszerint a személyes szabadság és házi jogot illetőleg. E hivatalnokokat fel kelle tehát menteni, s csakugyan commentár adatott ki Galícia számára, mely a személyes szabadság és házi jogról szóló törvényt felvilágosítja, melyben az van kimondva, hogy e két törvény nem gátolja a házról házra motózást; mondatik továbbá, csak hogy az a maga rendén történjen. E commentár szerint azonban a „maga rendén” abból áll, hogy a hivatalnok, kinek e motózást véghez kell vinnie, előleges felhatalmazást kap erre a hatóságtól, nemcsak valamelyik házra vagy személyre szóló, hanem általános és előre nem látott esetekre carte blanche-t, a teendő az illető belátására bízott.

Azonban ezen intézkedések még mind nem voltak elegendek, s a katonai portyász csapatokat indították meg, mint látszik, rendkívüli teljhatalommal felruházva. Altisztek által vezetett ilyen csapatok, minden utast megállítanak, bemennek a házakba, kutatást tartanak, holmit és embereket magukkal visznek, a kiket miket gyanúsoknak találhatnak.

Szólok ekkor az államminiszternek azon megjegyzése ellen szöval fel, mintha Galiciában a bangulat nem úgy állana, s mint azt Dietl tudor előadja, a így szö: valóban, a mióta Austria Galiciát bírja, soha sem volt idő, melyben az ország hangulata Austria iránt oly kedvező lett volna, mint ezen évben. Minden duzzogás megszűnt, meg a legelkeserűbb is felhagyott vele, s nemcsak Galiciában, de Lengyelország minden tartományai-ban a legteljesebb bizalommal néztek Ausztriára. A kormány iránt ellenséges indulatú törekvést nincs szüksége a kormánynak elnyomni, mi magunk lennének első, kik azt esirájában elfojtanók. A kormányt az ország hatóságaitól beküldött jelentések nyugtalanítják. Ime egy példa, hogy vannak irva e jelentések: A Napoleon ellen intézett Orsini-féle merénylet idején egy galicziai utasnalási vállalkozó engedélyt kért arra, hogy a sziklák vettetésére löport vehessen. A mint az egy mássa löporra szóló engedélyt megkapta, ezzel épen azon főbb hatósághoz ment, mely az árcsökkentést intézte. És e hatóság mit tesz? Rögtön felir a kormányt, hogy löpörkészetet fedeztek fel, forradalom van köztörőben, és ez közvetlen összeköttetésben áll a Napoleon ellen intézett merénylettel. Bizottmányokat küldtek ki rögtön, mozgásba hoz-

ták az egész vidéket, s nyugtalanságba az országot. Azonban sem löporraktárakra nem akadtak, sem forradalmat nem fedeztek fel; amde az illető hivatalnok célját elérte. Bésben azt bívák, hogy nem volt lehetséges a forradalmat felfedezni, de a központi kormányt ezen jelentés által azon meggyőződésre hozták, hogy Galícia vulkánon áll.

Mintán szólok még két példát idézett annak bizonyítására, hogyan akarják a kormányt elhitetni, miszerint Galícia a forradalom által alá van ásva, mondá végül: Hogy állnak most a viszonyok Galiciában? Talán változott a kormány iránti hangulat, s nem olyan-e, mint a minőnek beszédem elején rajzoltam? Lehetséges. Hanem gondolják meg önök, ha valjon az általam rajzolt elnyomatás nem lett volna-e képes az Austria iránti jó érzületet megváltoztatni? Mindennek dacára tiltakozunk kell azon feltevés ellen, mintha Galiciában az osztrák kormány ellen ellenséges tervek forraltatnának. Ezen tervek csak a hivatalos értesítésekben léteznek. Nincs jogunk önöktől követelni, hogy szavunkra mindent elhiggyenek, de van jogunk követelni, s a kormányt kötelezzük bennünket meg-hallgatni, s a dolgot megvizsgálni. Vizsgálja meg csak a kormány a galicziai állapotokat. A kormány által kiküldött biztosok éppen azokhoz fordultak, kiket mi büntösknek nyilvánítottunk; hogy azonban egy büntös saját maga magát itélte volna el, az nem szokott megtörténni. Másnemű vizsgálatot kell itt rendelni. Én emlékezem például arra, midőn az állam-minister jó excellentiáját figyelmeztettem, hogy Krakkóból titkos összeköttetés létezik a varsói titkos rendőrséggel, s hogy ismételve kértém jó excellentiáját, hogy kezdje meg a vizsgálatot Krakkóban, s győződjék meg, hogy Krakkóban a hatóságok nemcsak hogy türik az orosz kémeket, hanem pártolják is; hogy adtam jó excellentiájának egy iratot, melyben be volt bizonyítva, hogy azon hírből Hernani, ki Varsóban törel agyondöfött, Krakkóban tanyázik, hogy a helytartótanács cheffe őt pártolása alá vette, s hogy az iránt összeköttetésben s levelezésben áll a varsói titkos rendőrséggel; hogy mennyire kértém az állam-ministert, hogy küldjön egy bizottmányt Krakkóba, ezen politikai biztos papirjainak megvizsgálására, ha valóban levelezésben áll-e az orosz titkos rendőrséggel. Bár mennyire kértém is ezen vizsgálatok elrendelését, soha sem érttem célt; de midőn arról van szó, hogy bennünket gyanúsítsanak, s a galicziai törvénytelenségeket más színben adják elő — akkor bezzeg nem átaljak ezt tenni. Sokat mondhatnék még egybírát ez ügyre vonatkozólag. Fajdalom azonban hiányzik hozzá a phisikai erő, s ily helyzetben az erkölcsi erő is ki van merítve. (Tetszés a házbán és a karzatán).

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Udvarhelyszék, 11. nov. 19.

Anyaszeikünk területén a mult october hó 8-án véghez ment harmadik követválasztásról e lapok hasábjain még miúde ideig elvasni szerencsém nem vala, pedig mint tisztán emlékezem, e tárgyban tudósításomat magam személyesen tettem vala annak idejében a postára fel *).

Nem lesz tehát érdektelen, ha említést teszünk e választásról; azonban mikor ezt teszszük, akkor is a legnagyobb óvatossággal fogunk elmi, hisz igen jól ismerjük ama magyar közmondást: „szólj igazat és betűrik a fejed!” De annyit még sem hallgathatunk el, miszerint voltak oly agitátorok, kik a „főadó” eleredésétől kezdve le a „kepe”, sőt mondhatni a szerencsétlen „urbéri” kérdésig, nem mulasztottak el felhasználni semmit, hogy az azokban tett kedvező ígéretek által a „választó” népet „követjelöltjeik” részére megnyerhessék!... A mely községekben és székel népesség nem lakik, azon községekben sikerült is ezen tisztelt uraknak babért aratni...

Sőt személyesen hallottam azt is, midőn egy köztisztelőben álló hazánkfiát, azért, mert föztöltött börtönködött ugyanazon választókerület képviselésére ajánlkozni, egy bizonyos uraság rendre utasította, pedig azon ur, és ez csak mellékesen legyen mondva, a rövid idejű alkotmányos életbeni dülloságát is, csak ezen tisztelt hazánkfiát közbenjárásának köszönhetette... Alkotmányos országban követválasztásoknál szokásban volt mindig és van azon eljárás, és igen helyesen, hogy minden magát megválasztatni ohajtó egyén, választói előtt személyesen megjelenjen politikai hitvallást tegyen! azonban ez nálunk nem lehet, egy hasonló fellépés kormányellenes dolognak tartatnék, uti exemplum doc...

S mégis minden felvilágosítások dacára is csaknem egyhangulag választattak meg az oklándi kerületben: báró Rauber Nándor; a szombathelyi kerületben: Ugron János és a

*) Soha sem kaptuk és szintugy bámultuk mint sajnáltuk, hogy oly jeles értesítőnk rólunk megfeledkezett.

székely-kereszturi kerületben Gyárfás Domokos köztisztelőben élő hazánkfiat...

Azonban, hogy megjelenendek-e Szebenben? semmi bizonyosat nem irhatok, sőt mint értesültem megválasztva levő tisztelt hazánkfiat az ideiglenes országgyűlés elnöke által a megjelenés kitűzött újabb hatánapról sem értesítették.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Szebenben a legfelsőbb törvényszék ügyében kinevezett országgyűlési bizottmány nov. 18-án tartá második ülést, mivel az elnök és alelnök betegsége miatt eddig hátráltatva volt több ülés tartásában. Tollvivő Trauschenfels Jenő, a kire az első ülésben bízva volt a törvényjavaslat elve felett előadást tenni, hosszabb beszédben fejtegette az igazságszolgáltatás fejedelmi jogait, erdélyi államjogi szempontból, s megkísérté az ország különböző időszaikában létezett legfelsőbb törv. székekről képet mutatni be, a mikor az 1810/-diki országgyűlésnek törvénykezési reform-törvényeire is kiterjedt. Ervényesít azon nevezetes mozzanatok, a melyek az erdélyi törvényszéki hatóságokat különböző időkben, a Német-, Szlav- és Olaszországok számára Bésben létezett legfelsőbb törvényszék alá helyezték szükségessé tévk; végül pedig oportunitás tekintetéből a kormányjavaslat elfogadását ajánlá, mivel egy legfelsőbb törvényszéknek az 1861 előtt fenállott módoni visszaállítása ellen Erdély lakossága legnagyobb részének ellenszerve van, másfelől pedig a törvénykezésnek a közigazgatástól különválasztása mégis csak haladásnak tekintetű. A munkát kinyomatván, a tagok közt szétosztatik s csak később fog tárgyalása folytatni. A 3-dik királyi előterjesztvényre választott bizottmány nov. 18-diki ülésében, tollvivő Obert helyett, ki e hivatalról lemondott, Klein Károly követ lön megválasztva. Azután felolvásá Obert, mint előadó, az országgyűlés összehívásáról, kinyitásáról, elnapolásáról és bezárásáról szóló 5. §-ba foglalt javaslatát, a 4. és 5. § így hangzik: 4. §. Az országgyűlés 160 tagból áll, u. m. a rom. kath. püspök, a g. e. vallás püspöke; a gör. keleti egyház püspöke, az ev. ref. és az unit. vallások superintendentjei, a kolozsvári és szebeni jogakadémia directorai s a kolozsvári és brassói kereskedelmi kamarák elnökei; továbbá 44 követeiből a következő városoknak, u. m. Kolozsvár, M.-Vásárhely, Fejérvár, Szamosújvár, Erzsébetváros, Szeben, Brassó, Segesvár, Medgyes, Beszterce, Szászsebes, Szászváros, Sz.-Régén és Fogaras, melyek két-két követet, és Abrudbánya, Udvarhely, Torda, Dézs, Gy.-Szentmiklós, N.-Enyed, V.-Hunyad, Balázsfalva, Resinár, Szelistye, Mócs, Disznód, Sz. Ágotha, Kóhalom, N. Sink és Berethalom, melyek egy-egy követet küldenek. Végül 26 követeiből a nagybirtoknak és 80 követeiből a kisbirtoknak.

5. §. Az erd. korlátnokság elnöke és alelnöke, a kormányzék elnöke, alelnökei és tanácsosainak joguk van az országgyűlésen megjelenni, bármikor szót emelni, de csak akkor bírnak szavazattal, ha választott képviselők. Mintán előadó az indítványozott összeállítást az érdekek egyenjóságából fölfejtette, továbbá számmal bizonyítani törekedett, hogy ez összeállítás méltányos nemzeti és érdekek tekintetében képes kielégíteni, ekkép határozottat meg a törvényezik ezime: „Törvényezik, az erdélyi országgyűlés össze-hívásáról, összealakításáról és hatásköréről.” A szerkezet feletti tanácskozás és megállapodás a közelebbi ülésre lön halasztva s az elnök felkérve, hogy addig az előadvány terjesztéséről a tagok közt intézkedjék.

— Pászthory Dániel, Philipopolisban lakó hazánkfiat, megint régiségutáni rajzokat és tudósítást küldött be az akadémiához.

— A konstantinápolyi császári könyvtár átkutatása végett a magyar akadémia Ipolyi, Henslimann, Römer, Toldy és Budenz urakat küldi, kik is a török fővárosban két hónapig fognak mulatni.

— Madách Imre „Az ember komédiája” című műven dolgozik, mely „Az ember tragédiája”-nak ellendarabja lenne. E magas szellemű költőtől csak jót várhatunk.

— Batthyány Arthur né, a párisi Odeon színházban fog fellépni, s a „Hölgyfutár” szerin! Sardou új darabot ír egyenesen e magas színtelű művész számára, a mi nagy kitüntetés.

— A szent István-szobor ügyében Pesten városi tanácskomány tartatván, egyelőre az határozottat el, hogy Pesten egy fő, az ország különböző városaiban pedig albi-bizottmányok szervezendők, melyek az e célra történendő gyűléseket elintézzék.

— Levél Erkelhez. London. E. C. 123. Fenchurch-street. nov. 17. 1863. Mélyen tisztelt Erkel ur! Nem hiszelgek magamnak, hogy kegyed anynyi év lefolyta után még emlékeznék ne-emre; amde az ügy, melyre ke-

gyed szíves figyelmét kikérni bátorodom, oly érdekes, miszerint az író személyisége tekintetbe alig jöhet. Tehát a dologra: Egy, előkelő urak és hölgyekből összeállott műkedvelő társaság az „alföldi székelyköldök fölsége”-re a „Szev-lai borbély” előadásához készül, mely zenéjét ugyanegye társaság, két évvel ezelőtt, szintén jótékony célra, legfőbb sikerrel adta elő. — A most készülőben levő előadásra egy főur ajánlotta föl fényes termetet, és mindenesetre jókora összeg fog bejönni szegény hazánkfiat számára. A társaság „Bartolójá”, ki magyarul tud, arra kéri föl, szerezne hazulról egy magyar ketősdal, a mit ő „R-sinával” magyarul énekelne, mint beigtatót darabot. A doktor fentebbi kérelmével kegyedhez, nemzeti operai zenénk teremtőjéhez fordulok, miszerint melódias albumjából egy kis magyar duettet ki-szakítani, s a jótékony cél tekintetéből postán hozzám elküldeni méltóztatnék. Emulnemem se kell, hogy ha az itteni közönségnek azt mondhatnók: a legelső magyar zeneköltő egyenesen e célra készítette egy kis ketősdal, az maga jól győzősne a székelyköldök számára, de ennyit kegyedtől kérni nem bátorodom. Csak annyit jegyzek meg, hogy Ro-sina gyönyörű, jól művelt kor'ura soprannal bír, a mi Bartolónk pedig nem igen erős, de mély bariton. Marafok kegyednek őszinte hű tisztelője Diósy Márton.

— Liszt Ferencz Fioretinek Assisi-sz. Ferenczről szóló legendájához zenét szerkeszt.

— Lemberg-ből 15-ről írják: Polyvást több elfogott felkelőt szállítanak ide, ma is ausz elfogatos kocsival. Ez elfogott felkelők 3, ille'öleg 4 osztályra soroztatnak: orosz alattvalók, kik egyserűen belebepreztettek; — más külföldiek, kik a határa kiszállítatnak; — olyan osztrák alattvalók, kik felkelésben résztvétért meg nem voltak elfogva, és olyanok, kik e mátt már fova voltak; az előbbieket egyserűen szülőhelyükre szállítatnak, az utóbbiak rövid tartam, — néhány napos vagy még — fogsággal fenytettek.

— Garibaldi az 1862-dik évi vízkárosult bécsi lakosoknak 11 ezer frankot gyűjtött. Azonban a Sina-ház, melyre a váltó szólt, a kiírtetésre szükséges fedezést csak néhány nap előtt kapván meg, most nyilatkozatá ki, hogy azt késő beváltani. Ez a bécsi község-tanács pénzügyi bizottmánya f. hó 12-diki titkos ülésében, heves vitaközlésre szolgáltatott alkalmat. Khunn elnök indítványozá, hogy Garibaldi és barátainak ajándéka visszautasítandó, mivel a vízkárosultak már eléggé lettek segélyezve. A legelsőbb baloldali szónokai arra utaltak, hogy a község-tanácsnak nem áll hatalmában a szegényeknek szánt ajándékot visszautasítani, s bár kitől jött az alalmazsa, közönséggel kell elfogadnia. Dr. Mayrhofer ez ellen azt hozta fel, hogy már csupa hazafiságból is élet kell törni azon titkításnak, melyet Garibaldi a bécsiek javára tett. A legelsőbb jobb oldal pedig a legnagyobb ingerültséggel nyilatkozatá ki, hogy Garibaldi — hiszerint — nem is oly férfiú, kitől becsületes ember, s annál kevésbbé a bécsi község-tanács ajándékot elfogadhatna. Végül 50 szavazattal 37 ellenében elhatározottat, hogy Garibaldinak váltóját Caprerába visszaküldik.

— A „Czas”-ban olvassuk: Krakkóban, 14-ken este számos elfogatás s házkutatás történt katonai segédlet mellett. Ha valakinek nincs zsebében igazolójegy, nem igen tanácsos kinemüve. Müller kávéházában szintén rendeztek kutatást, mely alkalommal öt egyént elfogtak. Ugyan e napon fogságba került gróf Dziednyszky Izidor és még más tekintélyesb egyének is. A Kuczinsky halála által megszakadt berezeg Sapieha-féle politikai pert Staenzel orsz. törvényszéki tanácsos fogja folytatni.

— Pesten a gyermekkevése: vásár alkalmával mindig gyakoriabbak. A napokban is három ilyen csecsemőt vittek a városházához, kik közül a legidősebb 6 hónapos. Ezeket fővárosi nők tették ki, hogy a jószívű idegenek vegyék pártfogásuk alá.

— A marhavésznek nagyszertű terjedelme árgyában a folyó hó első napjától óta beérkezett tudósítások folytán, nevezetesen a vészragálynak Brassóvidék Tatra, Ujfalura és Hosszafalura, mint szinte Háromszéken Kézdi-Vásárhelyről Szent-Katolnára, K.-Szentlélekre, Hatolykára és Markosfalvára történt elterjedése, és Fogaras vidékén Zemesztén és Szebenszékben Fenyőfalván észrevett új kit-tetés, s végre Felső-Fehérmegyében Felsőrákoson, Árapatakon és Hivdében, Ujgyházszékben pedig Aleziában előfordult gyanus marhabullás eseek következtében a vész ragálynak még tetemesebb elterjedése meggátolása s még nagyobb veszteségek elhárítása céljálal a királyi komány-zék az egész szász-földön, Besztercevidékét és Szászvárost kivéve, mint szinte Felső-Fehérmegyében, Fogaras vidékén és Háromszéken is, a vész jelenlegi tartása ideje alatt a marhavészok megtartását és minden idegen marhabajtások keresztültulazásai bebetított.

— Nagylakról írják: Egy helybeli izraelita este lemenő a pinczébe, észreveszi, hogy a köölajjal terhelt hordoska folyik, s az olajt azonnal kökorsókba kezd átönteni. Nem sokára neje is a pinczébe jő, férjének gyertyával világít. Egyszerre durranás történik, s a nő nyakkendője mellén meggyulván, ruhája lángba borul, mire a nő elhajlítva a gyertyát kezéből, a konyhába fut, férje után, s ott vízzel leönti, de erre a nő égő ruháján a tűz még nagyobb lobbot vetett. Ekkor hirtelen az udvarra szaladt, s ott egy rakás homokra vetvén magát, azt kezével magára hántha, mit férje is tön is csak ezáltal sikerült a tüzet eloltani, de a szerencsétlen nő, 8 kiskorú gyermek anyja, annyira összeégett, hogy 12 napi iszonyú kín után meg is halt.

Nemzeti színház. Nov. 23-án „A fősvény.” Vigjáték 5 felvonásban, írta Molier. A czimszerepben Gyulai ma remekelt. Harpagon különben is egyike bravour szerepeinek, s mai játékában egy mozdulatot sem találtunk olyant, mely oda nem illett volna, egy oly tökéletes élethű fősvény alakját állítá előnkbe. Tóth Soma és Albisi is igen jól alakítottak s több helyen jóízűen megnevettették a közönséget. Azonban megrovandó, hogy az egész személyzet kisebb nagyobb mértékben szerep nem tudásban sinlődött, s így nem csoda; ha az előadás nem a legösszevágóbb volt s ha a sugó szájából hamarabb hallja az ember a szót, mint játszó személytől, semmi érdeke sincs a darabnak.

Nov. 24-én „Linda” Opera 3 felv., írta Donizetti. Huber Ida asszony mint Linda több helyt elragadta a közönséget egy átmondott szép játéka, mint felségs énekeivel; nemkülönben Fektér is igen jó Arthur volt, a kitűnőbb jelenetekben mindketten megapsoltak; meg kell dicsérnünk Szabó Pepit is, ki népszimul énekesnő léte kintuó sikerrel vitte szerepét, ma is mint rendesen megnyerte a közönség tetszését; ki is kívánhatna, hogy ne tapsoljunk, mikor oly kedves kis szeretetre méltó alakot látunk a színpadon! Institoris is szépen énekelt. Közönség középszámmal. (R.)

Hálanyilvánítás.

Az erdélyi rom. kath. püspöki megyének apostoli buzdalmu főpapja dr. Haynald Lajos ur excellentiája legkegyesebb főpásztorunk, lelkészainket, illetőleg miunket, az etédi, fenyédi és szászombori katolikus eklézsiák híveit folyó év october 15-én, mint nemestettekben dúz püspökségének 11-dik évfordulatán napján örök hálaára kötelezett; mert megyeink szegénységét tekintetbe vévén, lelkészaink jóvedelmének javításáról fejedelmi bőkezűséggel gondoskodott. Ugyanis az etédi lelkész számára 4000 forint o. ért. a fenyédi és szászombori lelkészek számára külön-külön két-két ezer forint o. é. tett be a vallásalapba, oly kegyes szándékkal, hogy annak évenként kamatjából az említett megyék lelkészei felsegíttessenek. Valóban atyai jószággal teljes szívénél szeretettel reánk nézve szebb ténnyben nem öröközhet o excellentiája. És mi érezzük, miként ily jószágunk bár szóvali meghálálására is elégtelenek vagyunk. Azonban a lélek nemes indulata kötelességünké teszi, hogyha bár ékes szavakban nem is tudjuk kifejezni szívünk háláját, szólalunk meg mégis úgy, a hogy tudunk, hogy hallja a kedves magyar haza, hallja mindenki, kinek szíve a szép és nemestettek fel tud lelkesedni, hogy édes atyánk, kegyelmes főpásztorunk jószágát mi is, bár egyszerű falusi emberek fel tudjuk fogni.

Nem először bőkezűsége ez o nagyméltóságának eklézsiáink iránt; alig volt év, melyben lelkészaink szegénységén szép összegeket nem segített, s ha mindig hálával telt szívünk kegyes adományaiért, most midőn azon adományokat megörököstette, lebetlen némánknak lennünk. Isten, ki a jó tetteket nem hagyja jutalom nélkül, fizessen meg o nagyméltóságának! Bár széthangoznék szívünk hála szózata a szép hazában, bár tudnák meg azok, kik az érdemeket latolni szokták, szavaink őszinteségét! Mi áldjuk a gondviselést a kegyes szívű főpásztorért. Áldjuk a földi felséget is, mert fejedelmi jószágának azzal is kétségtelen jelét adta, hogy minket ily atyával, ily püspökkel boldogítja. Nagyobb kincs nekünk nyomorult falusi embereknek nem jöhet a felséges fejedelem kezéből, mint az ilyen ajánlók, mert abban ismerjük mi fel a földi felségnek népei iránti szeretetét, midőn olyanokat állít az egyházi és világi ténypolezokra, kik a népek valódi jo'tevői, a nyomorultaknak vigasztalói, a szegényeknek felsegítői, mert ezek igazán ékességei a trónnak, oszlopai a hazának, dicsőségei a fejedelemnek. Áld meg azért jó Istenünk a királyt, hogy sok ily főpapot adhasson népeinek. Áld meg jó Istenünk kegyelmes püspökünket, hogy szíve nemes érzület szerint sokszor és sokaknál bizonyíthassa lelkének angyali jószágát! Az etédi, fenyédi és szászombori kath. hívek és lelkészeik.

Nyiltér.

Tisztelt szerkesztő ur! Széleskörű becses lapjának hasábjai között alább következő hivatalos nyilatkozatomnak kiadattatását bátor vagyok fellelve kéri.

Hivatalos nyilatkozat

Folyó 1863-dik év március havában, maros-újvári birtokos Grün Izrael ur alólirhoz folyamodván, egy olyan erkölcsi bizonyítvány megnyerését kérte, melyben igazolva legyen, hogy o Izraelita léte is menyire kívánja a ref. egyházközség javát előmozdítani.

Alólirhoz az ideig semminemű Grün Izrael től származott, s ref. egyházunkat tényleg boldogító alkalmából merithető indoka nem lévén, ily bizonyítvány kiadására, midőn azt megtagadni egyelőre vonakodnék, nevezett Grün Izrael ajánlatot tett ujabbán is, hogy a már régebb ígért, de még ki nem adhatott 2000 téglával s még egyébbel is a szükségben szenvedő eklézsiát segíteni fogja. Midőn p-dig ezen bizonyítványra, az ajánlatok valóságos kiszolgáltatása e'őt, s éppen rögtönös szükségse volt célja elérhetése végett; ígérete teljesítése biztosítékul, megnyújtatás képpen, becsületiszavát előlegesen lekötö, s alólir lelkész, ki ez által is nem önhasznát, hanem szegény eklézsiájának előnyét látá előmozdithatónak, elkötelezvén, a kívánt bizonyítványnak ily szent zálog melletti kiszolgáltatására, mintegy erkölcsi kényszeríté.

Tehát legnagyobb gyöngédséggel s Grün Izraelnek eddig ismert és nagyra becsült jellemében kétkedés nélkül, a szükségelt bizonyítványt alólírtam, az azt kérőtől meg nem tagadhatván, hivatalos alakban kiállítva, illetőnek át szolgáltatva, minden utógondolat nélkül, egész bizalommal.

De Grün Izrael, az ily módon kieszközölt bizonyítványt kézhöz vévén, nem csak, hogy az ennek alapjául helyezett ígéretet, folyó év júliusának végéig többször, s unalomig vitt stírgetések dacára sem teljesítette soba; sőt azt, miután hírlap útján is kénytelen voltam föl említeni, a „Kolozsvári Közlöny” idei 104-dik számában közzétett „nyiltéri” moeskos czikében, hivatalos tekintélyem kétségessítése, lelkesmeretlenség és felsőbbjeim bizalma érdemtelenség gyalázatos érveit jelölte ki.

Mely eljárás által, azon erkölcsi bizonyítványt, a maros-újvári ref. egyház községet illetőleg, alapjában megsemmisítvén, s a magas kormányval szemben, előttem említett követelési ezéjainak segéd eszközül, mint ilyen, felhasználni nem lehetvén; alólírtam ezennel hivatalos kötelességének ismeri, nehogy egyesek, társulatok vagy kormánytestületek fel a legmagasabb hivatalos körökig, ezen bizonyítványt alólírt vezettessenek, az a menyireben a m.-újvári ref. egyházközség Grün Izrael általi javadalmaszást érdekli, jelen közleményem útján, minden illetők, s az egész birodalomban lévő nagy közönség előtt, semmit érőnek, érvénytelennek nyilvánítani. Kelt Marosujvárt 1863. november 16-án.

Sebestyén Áron,
református lelkész.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, nov. 18. Tegnap a közel fekvő Mil End-ben egy újabb meeting volt a lengyel ügyben. Campbell lord élénk részvétét nyilvánította Lengyelország iránt. „Varsóban azt hallotta a lengyel mozgalomnak egy vezetőjétől, hogy az angol igaztás a télen át igen hasznos fogna lenni, s azt kell eredményeznie, hogy a lengyelek hadviselő félnek legyenek elismerve. Russel lord egy Zamoyski gróffal folytatott beszélgetése alkalmával elismerte a lengyel kívánatok jogosságát; de a cselekvéstől visszariad.” A népgyűlés abban állapodott meg, hogy Oroszország Lengyelország iránti jogait eljásztassa, és hogy az angol kormány hadviselő félnek kell hogy elismerje a lengyeleket.

Franciaország. Páris, nov. 19. Itteni hírek szerint a congressusra meghívott huszonkét állam közül eddigelő tizenöt elvben elfogadta a meghívást. Ezek közt van Róma és Württemberg, ez utóbbi mint első a meghívást elfogadó német államok közül. A „France” írja, hogy az új dán király IX. Keresztély is csatlakozott a Napoleon császár által indított nyozott congressus eszméjéhez.

A lengyelügyi francia központi bizottság a következő tartalmu kérvényt nyújtott be a senatushoz:

Páris, oct. 30.

Senator urak!

A lengyel hősiesség nem fáradt ki; Franciaország rokonszenvre hasonlóan nem fád ki, s önk nem fognak bámulni, ha jövünk, hogy kívánatokat és javaslatokat a lengyel ügy érdekében önk elébe terjesztjük. Csaknem egy éve már, hogy a lengyelek folytatják a harczt, a melyet Európa eleinte lehetlennék hitt. Egyedül csak a bitvallással ma-

gasztosult honszeremmel tehetné e kétségbeesett küzdelmet egyenlővé. Ez a hosszú megpróbáltatás tanság Európára nézve; most már tudjuk, mi az a kérdés, a mely annyira viszályon keresztül mozog Lengyelországban. Többé már nem a szerződésekre felvett néhány biztosítékra van szó, a melyek büntelenül megszeghetők; hanem szó van egy keresztényen társulatról, a mely személyek kiirtásának, a tulajdon dulásának s családok meszszeföldre való száműzetésének törekszik ellentállani.

A háromszori felosztás ki akarta Lengyelországot, mint nemzet nevé törölni; a mai orosz tábornokok a lengyeleket mint társadalmot akarják megsemmisíteni. A szétdarabolás munkája után a megsemmisítés munkája következik. Egy ily vállalat meg kellett hogy indítsa a közérteletet; kormányoknak és népeknek azt kellett kérdenük önmaguktól: vajlon nem egyértelmű-e a nemzetközi szerződések lerombolásával, eszközül szolgálni egy ily munka véghezvitelére. Kormányoknak és népeknek be kell vallaniok, hogy ideje már az európai közjogot egy ily korbellazító bűnrészességből kiszabadítani. Ha Oroszország, a maga tettei által az eredeti szerződések előnyeit elvesztette; ha az európai öntudat már kimondotta az ítéletet, és ha a kabinetek nem tesznek egyebet, mint vitatkozni az ítélet felfogása felett: akkor mi áll előttünk? Áll az 1815-i szerződések ellenőrségétől megszabadult Lengyelország, a mely ez által éppen a nemzeti jog függetlenségét veszti kezébe. Áll egy souverain nemzeti tény, a mely többé nem látja akadályul állani maga előtt a jogot. A dolog ily állásában azt hisszük, nem az emberiség és keresztényiség szavának engedelmekedünk, hanem csak az igazságnak tesszünk eleget, a midőn kérjük a senatust, hasson oda befolyása által a francia kormány-nál, hogy ismerje el a lengyeleket hadviselő nemzetnek. Azok ök tényleg, azok ök jogilag; mi azt kívánjuk, hogy Franciaország elismerésénél fogva is azok legyenek. Van szerencsénk stb.

Olaszország. Turin, nov. 15. Garibaldi a potenzai tanácsnak, a mely a lengyelek számára s Garibaldi emlékére, 5,000 lírát szavazott meg, azt írta, hogy a mig Olaszországban két idegen hadsereg áll, a mig az olasz szabadsághősök még éheznek, a mig csak egy gyermek is iskola, egy árva is menedék nélkül van, a mig Olaszországban még nyomor, sötétség, lánéz van: addig szó se legyen emlékről, legkevésbé az o számára.

Németország. Frankfurt, nov. 21. A mai szövetséggyűlésben jelentették be a daniai királyváltozást; terjesztették elő az Augusten-burgi herceg lemondásáról szóló okmányt s az arról való értesítést, hogy legidősebb fia, mint schleswig-holstein-és lauenburgi herceg megkezdte az uralkodást. Ezután következtek jelentéstételek, illetőleg indítványok a holsteini örökösödési kérdés, illetőleg a lauenburgi trónkövetkezés iránt, a melyek, valamint az elől említett jelentések is a holsteini választmányhoz lőnek utatva. Végül következett Auszriának és Poroszországnak egy indítványa, a dán alkotmányörvénynek nov. 18-án végbement királyi szentesítése elleni óvatást illetőleg. Legvége a schleswig-holsteini rendek beadványa.

A „Post amtsztg.” jelenti, hogy Frigyes, schleswig-holstein-lauenburgi herceg minden német udvarral és szabad várossal táviratilag tudatta a hercegségek kormányára lépését, azt is közölvén, hogy a jelenleg Gothában levő Samwer titkos tanácsost bízta meg az államügyek vezetésével. Renentkow gró Kielből átnyújtotta a szövetséggyűlésnek a schleswig-holsteini rendi tagok kérvényét a hercegségek jogainak fenntartása és védelmezése iránt.

Biztos hír szerint Oldenburg nov. 17-ről Hall dán minsterelnökhöz egy tiltakozó jegyzéket intézett, a melyben Keresztély királynak trónra lépését jogalapnélkülinek nyilvánítja, mint jogalap nélkül nemkötelezőnek tekintti, óvatást tesz és kijelenti további jogfenntartását.

Az egész nagy Németországot élénk mozgásba hozta a hercegségek kérdése, s ha a porosz minsterium valóban úgy gondolkodik s ugy is fogna cselekedni, a mint sugalmazott közlönye beszélnék, nem lehetetlen, hogy a porosz néppel való benső megasonlása dacára, nagyra küzdhetni fel magát a német közvélemény előtt. A „Nordd. A. Ztg.” figyelmezteti a „Times”-t, hogy ne feledje, hogy a londoni jegyzőkönyv nem bir szerződés kelteivel; hogy az legfeljebb egy határozott tartalmaz, a melyből Auszria és Poroszországra semmi kötelezettség nem hárul.

Legingerültebb a „kavénéniké”-nek gunyolt „A. A. Ztg.” Egy valóságos forradalmi kiáltvány modorában irt cikket s szavakkal végzi: „Németország Königsauig: e legyen jelszava minden német uralkodónak, minden német férfinak. Még van idő. Vagy — vagy! Vagy egy Németország, a mely képes és akar is német érdekeket, német szokásokat, erkölcsöt és nyelvet védeni egész Königsauig; vagy semmi Németország többé s Európa fel-

osztva Francia-, Angol- és Oroszországra. A kinek nyelve van, s szóljon, a kinek tolla, írjon és a kinek kardja van, vágjon!”

A „Köln. Ztg.” szövetséges társat keresne, nem tartja elég erősnek Németországot magában, a gordiusi bog kettévágására. „Csekély véleményünk szerint, ugymond, mulhatlanul szükséges, hogy, a mig hajóhadunk lenne, háboru esetére egy tengeri hatalmat szerezzünk szövetséges társunknak; s ez a jelen pillanatban csak Angolország lehet. Nem igényeljük magunknak, hogy látnók a fonalat, a mely a VII. Frigyes váratlan halála által megnyitott tönkelegből kivezet. Legelőbb is az augstenburgi ház jogszerű örökösödését ismerje el a német szövetség, miután egy is már több német uralkodó mellette nyilatkozott. Azután meg kell kísérteni, hogy a schleswig-holsteini kérdésben egyetértés jöjjön létre Angliával, s erre legjobb alap gyanánt kínálkozik a Palmerston-féle régi javaslat, hogy osszszák fel Schleswiget nemzetiségek szerint.

A bécsi sajtó aránylag legmérsékeltébb magatartást követ a hercegségek kérdésében. Restellik, hogy a „Bundes-execution”-nal való kényelmes fenyegetőzés után miért következett be oly hamar a kenyértörés „entweder-oder”-e. A ministeri lapok azaz igyekeznek hűteni a német tullekkesedést, hogy csak lassan és okosan; mert ha a londoni jegyzőkönyvet megtalálják dönteni, akkor i-mét megnyílik a Romanow ház esetleges örökösödési joga, a melyről Miklós czár csak feltételesen mondott le; s egyszer csak arra ébrednek fel a németek, hogy a minden oroszok ura egyszersmind német szövetségi fejedelem. A „Gen. Corr.” e tárgyról következőleg ír:

„A nagy hatalmak, Svédországgal együtt, azt akarták, a midőn a londoni szerződés által (a melyet helytelenül neveztek el jegyzőkönyvnek, mert az egy valóságos népjogi egyezmény, egészen abban az ünneplés alakban s azzal a horderővel kötte, a mint csak egy szerződés köthető) Keresztély herceget a Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg-házból, a dán korona örökösét ismerték el, hogy egy fenyegető hosszas örökösödési háborut eltávolítsanak. Különösen a két német nagyhatalomnak az a valóban német érdek lebegett szeméi előtt, hogy elejét vegyék annak az esetnek, hogy Holstein gottorpi része, a legfontosabb német tengeri kikötővel, Oroszországra szálljon. Ugyanis 1851-ben jun. 5-én irtak alá varsóban egy jegyzőkönyvet, a melyben az orosz császár, mint a Holstein-Gottorp-ház idősebb ágának feje, készen nyilatkozott, maga és családja nevében, esetleges jogáról, Keresztély herceg javára lemondani; de a két ifjabbik, Wasa és Oldenburg ág esetleges jogának (a melyek közül az utóbbinak feje, az oldenburgi nagyherceg később szintén lemondott Keresztély herceg javára), valamint a Keresztély herceggel a kihalatval örökösödési joga visszacsatlásának fenntartása mellett. Ki volt továbbá mondva, hogy miután orosz császár o felsége lemondásának főleg az a célja, hogy könynyűvé tegyen egy oly érdekegyesítést, a melyet a dán monarchia legfontosabb érdekei követelnek: e lemondás meglehetően kötelező lenni, mihelyt maga az érdekegyesítés megbiusulna. E szerint világos, hogy valamint a szóban forgó érdekegyesítés csak a londoni egyezmény által jött létre, éppen egy e népjogi cselekvény az, a mely most, midőn a varsói jegyzőkönyv- és a londoni egyezményben előrelátott eset bekövetkezett, egyedül áll jogérvényesen utjában az orosz dynastia Holstein gottorpi részéhez követelt jogigényének. Ezuttal csak e nagyfontosságu szempontot szándékoztunk kiemelni, a nélkül, hogy érintenénk egy ezzel semmi összefüggésben nem álló kérdést, a német szövetség állását a londoni egyezményhez, a melyben emennek Holsteinhoz való joga kifejezetten fenn van tartva.”

Berlin, nov. 21. A „Spener. Ztg.” szerint vasnap reggelre egy magas állasu orosz tisztet vártak Berlinbe, a ki Sándor császár sajátkezűleg irt válaszát vitte Napoleon császár meghívó levelére.

A „Börs. u. Hand. Ztg.” az osztrák kabinet általános viszonyairól a következőleg ír: „Azt hisszük, egész bizonyossággal állíthatjuk, hogy Austria ide a leghatározottabb figyelmzettetést tett az iránt, a melyet a Poroszországgal kezénfogra haladásért fizetni hajlandó volna. A reformjavaslatról való lemondás (??) csak egy részét teszi ez árnak. Ugy látszik, Bécsben okuk van félni a francia politika eljárásától, s ezért semmi árt nem tartanak igen magasnak, hogy háttan és oldalról fedezéket maguknak. Ha jól vagyunk értesítve, Bécsből a legújabb időben Szt. Pétervárra is tettek előzékeny, habár csak bevezető lépéseket, a melyek ott éppen nem barátságatlan viszonzásra találtak. Beszélnek az austriai császárnak egy igen bizodalmas hang iratáról egy Vilmos királyhoz, mint Sándor czárhoz. A „W. L.” a honnan e közleményt átvesszük, figyelmezteti a bécsi hivatalos sajtót, hogy ideje volna már rendre

*) Az e tőren megjelenő cikkek magántulajniok lévén, a szerkesztésüket csak is a sajtóhatóság irányában felelősség illeti. Szerk.

utasítani az olyan lapokat, a melyek nem bírhatnak Reebberg gróftól szünet nélkül minden európai kabinet a tájánál rimánkodó kérelmes alakjában tűntetni fel.

A „N. A. Ztg.” hevesen kikel a „Journ. de Deb.”-nak azon hozzászólása ellen, hogy a congressus kérdésében Austria és Poroszország közt létrejövendő egyetértés alkalmasint a porosz ministerelnök visszalépését fogja eredményezni. A francia lapnak eme kívánsága — írja a Bismark ur közlése — a mely talán osztrák óhajta is fejez ki, mindenestre már csak azért is megbiúsul, mert a Poroszországgal való egyetértés élénkebb szükségérzete a congressusüggyben, egészen és határozottan Austria részén van. Hanem nagyon szeretik az osztrák sajtóban azt a hiedelmet terjeszteni, mintha Poroszország Austria kísérője volna; jól lehet tudva van, hogy Poroszország a congressus kérdésében is szilárd és önálló politikát követ. Ilyen beszéd mellett a két kabinet összehozása alkalmasint nem egy közel jövőben fog megtörténni.

Hannovera, nov. 21. A városhatóság s a polgárelöljárók egyhangulag felírást határoztak a királyhoz, hogy Frigyes holsteini herceget ismerje el s az elismerést tettleg érvényesítse.

Orosz- és Lengyelország. A varsói hivatalos „Dziennik” ismét egy halmaz tudósítást közöl a csatáról, a melyekben a felkelők mozdulatai s számos ütközetek vannak leírva. E tudósítások szerint természetesen mindenütt az oroszoké a győzelem; de azért eléggé tanúsítják, mily kevés hitelt érdemlőnek azok a hírek, a melyek szerint a felkelés teljes elfojtása már közel jövőben volna.

Lengyelország minden szegén végén ismét új erővel merülnek fel a felkelő csapatok. Mindnyájan jól vannak fegyverkezve s minden orosz erőfeszítés dacára, hogy a ruhaneműek, különösen bundabőrök bevitelét akadályozzák, téli köntösök is kielégítőleg el vannak látva. A lengyelek nem kicsinylik a veszélyt, a melyet rájuk a közelgő tél hoz; de azzal vigasztalják magukat, hogy az oroszok is ugyanazon veszélyeknek vannak kitéve.

A lengyel nemzeti kormány, hivatalos lapjának egy rendkívüli mellékletében, négy felíratot közöl, Wilna, Witebsk, Kowno, és Grodno kormánykerületekből, 250,000 aláírással. A felíratok óvatosságot tartalmaznak a Murawieff által erőszakkal kicsikart hűség nyilatkozatok ellen; s a nemzeti kormányhoz való ragaszkodást tolmácsolják.

Törökország. Konstantinápoly, nov. 21. A szultán a congressusra való meg-

hívásra kedvezően válaszolt, s szándékát nyilatkoztatta személyesen menni Párisba.

Dánia. Kopenhága, nov. 21. A király Oxblo tábornokot Párisba küldötte, a congressusra beegyező válasz megvívójául.

Oláh-Moldvafejedelemség. Bukarest, nov. 18. A „Botschafter”-nek írják, hogy a kamarát valószínűleg fel fogják oszlatni, miután a többség szilárdul el van határozva, hogy azonnal, a mint a kormány pénzügyi javaslatai elé lesznek terjesztve, vizsgálatot kívánjon az eddigi sáfarkodás iránt. Ugyanaz a tudósító írja továbbá, hogy a ministerium elhatározta, a népet felfegyverezni. A kerületi főnökökhöz már utasítás is ment, hogy a kerületeikbeli parasztok között hassanak oda, hogy ezek a közbiztonság csökkenésének ürügye alatt, nyujtsanak be kérvényeket a kormányhoz fegyverkiadás végett.

Ujabbak. Berlin, nov. 22. A képviselőház szabadelvű töredékei tegnap külön gyűlésekben tanácskoztak a schleswig-holsteini kérdés felett. A baloldárt következő határozatban állapodott meg: „Kötelesség és érdek parancsolják, hogy Németország a hercegségeket ősi jogaikban védelmezze, Frigyes trónörökös hercegnek elismerje s államaiba be-

helyezze.” A balközép Sybel követ indítványát fogadta el, a melyben Poroszország inkább hangsúlyozza van. Kétséget nem szenved, hogy a két töredék egyesülni fog. Valószínűleg a képviselőház holnapi ülésére fogják az indítványokat beadni.

— Lipse, nov. 22. Mintegy 3000 személyből álló népgyűlés kimondotta Schleswig-Holstein hercegségeket Dániától való elszakadásának tényleges bekövetkezését. Szükség, hogy Németország fajkonai hallatlan elnyomatásának, nemzetisége meggyalázásának véget vessen, tartsa fenn Németország hatalmi állását, s váltsa be Schleswig-Holstein ügyében adott becsületeszavát. Ily értelmű felíratot küldöttség útján nyujtottak be a szász királyhoz; a bécsi és berlini képviselőházakkal pedig közölték határozatukat.

Bécsi börze November 24-én: Nemzeti kölcsön 80.80. 5% Metalliques 74.40. Bank-részvény 786.—. Hitel részvény 179.50. Váltó Londonra 121.50. Ezüst 122.75. Arany 5.84. 1860 diki Állam kölcsön 92.5.

November 23-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 73.75. Erdélyi 71.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

Éppen most jelent meg

STEIN JÁNOS kolozsvári könyvtárnál s általa minden hazai könyvkereskedésben kapható:

CSEMEGÉK

KISEBB GYERMEKEK SZÁMÁRA:

melyekkel

esaládok-, kisdédvők- és elemi tanítóknak kedveskedik

GÁSPÁR JÁNOS,

nagyenyei neveléstanár és képezdeigazgató.

Harmadik javított, 9 beszé- és 170 vers-csemegevel bővített kettős kiadás; névszerint:

egyik íróvalre nyomott díszkiadás 2 gyönyörű színezett, 2 könyomású és 23 fametszésű képpel.

20 1/2 nyolczadrét iv, díszes borítékú keménykötésben . . . 2 fr. 60 kr.

másik szép fehér papíru népies, iskolai kiadás, két fekete könyomású képpel.

20 nyolczadrét iv, csinos borítékú keménykötésben . . . 1 for.

Midőn a „Magyar-olvasókönyv”-éről hazaszerte díszreteresen ismeretes t. szerzőnek fűnevezett, s utóbbi tökéletlenebb kiadásunkban is mind az ítéset, mind a szülők és tanítók, mind a kedves kisdédek részéről oly meleg részvétellel fogadták, kedvezet művét, egyszersmind az *Olvasókönyv előszavának*, megírtját s *egyharmadrészen bővített*, illetőleg számos gyönyörű képpel illusztrált alakban újra világ elé bocsátjuk: elégnék véljük csak röviden érinteni a t. szerző vezérelveit s könyvünk gazdag tartalmát. — A t. szerző hosszú pályáján és saját kisdédei körében gyűjtött tapasztalatai rég meggyőzőek affélől: mennyire nehéz a legelső gyermeknek elbeszélendő történeteket, még a külföldi gazdag irodalmában is, megválasztani; mennyire nehéz különösen a *célszerű előadási módot eltalálni*, miután tudva van, mily élménytelőleg hatnak a kisdédek aranyalmakban ringó kedélyére az e kornak szánt könyvek nagyobb részének mesterkélt csinált beszélei, az örökös bűti levezetések, nem különben az olvadozó, édelgő vagy okoskodó verselések s rimbe szedett moralizálások. — Szerző lélektani igazságnak tartja, hogy csak az ragadja meg a gyermek szellemét, mi saját *kedélyes világából van merítve*, érzékelhetőleg és derűlten előadva; mi magában is érdekel bir, és egyszersmind a *felnevelésnek is kedves olvasmány*. Mert nagy tévedés ám azt hinni, hogy a mi a felnőtteknek unalmas, édelhetlen, az a kisdédek költőies kedélyének éppen jó! A *gyermeknek mindenben csak a legjobb a jó*.

Ezen elvek világánál tanulmányozá szerző a hazai és külföldi gyermekirodalom termékeit s a magyar nép ajkán forgó gyermekmesék, dajkarimeket, játékok- és dalokat. És ezeknek gyöngyeiből s ezeknek szellemében dolgozva néhány szakértő barátja közremunkálásával, nyujt jelen gazdagon megbővített kiadásunkban a magyar anyák, testvérek, kisdédvők- és elemi tanítóknak 91 *beszélyes-csemeget*, megannyi kedélyes gyermektörténet-két, s 476 *vers-csemeget*. Ez utóbbiak közt van 40 dajkarim, tréfa és enyelgés; 23 ölben és térdén tartott kisdédek játékrime; 20 alátó és bölcsődal; 44 állat és egyéb természet tárgyi; 37 hangutánzás; 44 verses gyermekdal; 79 játék és játékrim; 19 évszaki dal és festés; 33 mese és rege; 49 beszéd- és emlékgyakorlat; 35 vallásos hang és ima; 53 talány és találós kérdés.

A gyermekszoba, a családi tűzhely, a kisdédvődák és az elemi s néptanodák kezdő osztályai a maga nemében egyetlen — s a népies kiadásnak lehető csekély árszámba mellett a *szegényebb sorsúak által is megszerezhető* — kitérővel találunk itt, melyből ártatlan kisdédeknek a cseesemőkoron kezdve, egész hét éves korukig, a *legegészségesebb kedélyes és magyar táplálékot* meríthetik, s *valamennyit oly módon, a mint éppen elbeszélni kell*. Az elbeszélést áhittal hallgató apróság azután is, ha olvasni kezd, további gyakorlatul ezen Csemeget, mint régi kedves ismerőseiket, *élvezettel* használhatja.

Kolozsvár, nov. 1863.

(262) (1—1)

STEIN JÁNOS, kiadó.

(260)

(1—3)

Alóliit közbírré teszi, hogy mlts gr. Toldy Rózália Zsombori Jánosné asszony ellen a volt szászvárosi cs. k. kerületi törvényszék előtt a Hunyadmegyei, M. Solymosi, Boholti, Nyaralyásfalvi és Burjánfalvi ö méltóságától nébai nevelő anyám Kozolyai Lajosné által az én részemre megvásárolt birtokokhozai tulajdonosi jogom elismerés iránt pert kezdettem; s ezen per jelenleg ns. Hunyadmegye dévai törvényszékén becsomózva bírói ítélet alatt áll. Ugy szintén a megnevezett birtokok után megítélt kárpótlási tőkék és kamatok iránt perem van folyamatban. Minek közbírré tétele mellett tiltakozom mindazon lehető eladások és vásárlások ellen, melyek a fentiszelt grófnő vagy felbatalmazottja által ez előírt birtokok, a már megítélt és míg megítélendő urbéri kárpótlások azok kamatai, szelvényei felett tétetni szándékoltnak; azokat mint az én jogaimat sértőket előre érvényteleneknek nyilatkoztatom.

Déva, november 20-án, 1863.

Kozolyai Franciska.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutoza 74 sz.)

(261) **Azon betegeknek, a kik a viz-gyógyomlóra tanácsadásom-mal kívánnak élni,** van szerencsém tudatni:

hogy a Nemzeti Szállodában délután 1—3 óra között, 1 ső számú szobában velem értekezhetni, ugy leveleket is orvosi tárgyba ide kérem intéztetni.

Szegényeknek vasárnap 11—12 óra között díj nélkül adom az utasításokat.

FEKETE EMIL, viz-orvos.

(221) **Haszonbérbe adandó, vagy eladó jószág.** (1—4)

Kővárvidéken **Koltzér** helységében 2 órájás N. Bányához, a Szamos partján többnyire 1 ső osztályú **66 hold** szántó és szénafüvel álló birtok, jó kiterjedésű belsővel, lakbázissal, és gazdasági épületekkel, 2 szellérrel, korcsmai joggal, az 1864-ik év Szent-György napjától kezdve 6 évre haszonbérbe kiadó; vagy ba ki meg akarná venni örök áron is eladó. Értekezhetni *Gyerő-Vásárhelyt* a tulajdonos **BIRÓ LÁSZLÓVAL**.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárrt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden kapható:

JÉZUS ÉLETE.

Irta **Renan Ernő**. Az eredeti francia hetedik kiadás után magyarra fordítva.

Első füzet:

Ára az egész munkának 2 fr.

E nevezetes munka eredeti és német kiadásából. Közel kétszáz ezer példány kelt el fél év alatt.

A NYOMORULTAK.

Irta **Hugó Viktor**. Fordították Huszár Imre és Reviczky Szóvár.

10 kötet. Ára 15 fr.

Az erdélyi muzeum-egylet évkönyvei

II-dik kötet 2-dik füzet.

Három rajztáblával. Ára 80 kr.

GONDOLATOK.

Irta **Eötvös József**. Ára fűzve 2 frt. Aranymetzással 3 frt. Angolvászonba 2 frt 60.

Erdélyi képes naptár

az 1864-dik szökő évre . . . 25 kr.

Erdélyi tiszti névtárával . . . 40 kr.

Remény Naptár 1864-re

szerkeszté **Girokuti P. Ferencz.**

Ára 1 frt 20 kr.

nagy fuchsia vagy azalea csoport színes diszképpel 1 frt 60 kr.

Mindkét képpel 2 frt.

E 2 láb nagyságu diszképek bár mely uri teremben ékességül szolgálhatnak.

Bolond Miska naptára 1864-re számos eredeti fametszvényvel. Ára 80 kr.

A magyar nép naptára 1864 szökő évre.

Sokféle hasznos és mulattató olvasmányal ellátva. Szerkeszté **Tatár Péter**.

Ára 30 kr.

István bácsi naptára 1864 szökő évre. Szerkeszté **Majer István**. Ára 50 kr.

Kipfelhauser naptára 1864-re. Szerkeszté „Bolond Miska” szerkesztője. Ára 80 kr.

Kakas Márton naptára 1864-re. Okos emberek számára való kalendárium Ára 80.

Emich Gusztáv Nagy képes naptára 1864-dik évre. Szerkeszték **Vadnay Károly** és **Szokolay Victor**. Ötödik évfolyam, 30 fametszvényvel. Ára 1 ft 40.